

Nr 369.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom; given Stockholm slott den 21 mars 1919.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.

1 §.

Den, som efter den 10 juli 1918 genom köp, byte eller gåva åtkommit fastighet, må ej innan fyra år förflutit från det lagfart söktes å hans fång avhända sig samma fastighet, med mindre godkännande av överlåtelsen vinnes på sätt här nedan sägs. Samma lag vare om den, som tidigare genom sådant fång åtkommit fastighet men icke före den 11 juli 1918 sökt lagfart å fånget; dock skall vad sålunda stadgats icke gälla i fall, då fånget ägt rum före den 15 maj 1918 samt lagfart därå sökts senast å den allmänna rättegångsdag för lagfartsärenden, som inföll näst efter den 10 juli 1918, eller, om tiden för lagfart då ännu icke var utlupen, inom den tid från fånget, som för lagfart är stadgad.

Denna lag äger icke tillämpning

i fråga om fastighet inom det för bebyggande planlagda området i stad eller å sådan ort på landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, eller eljest å tomt, upplagsplats, utmål för vattenfall, område för fabrik eller dylikt eller å annan fastighet än nu nämnts, där dess taxeringsvärde året näst före överlåtelsen eller, om sådan uppskattning för det året icke finnes, köpeskillingen för densamma vid senast lagfarna köp icke uppgick till tiotusen kronor; eller

beträffande fastighet, som av överlåtaren förvärvats medelst inrop å exekutiv auktion eller från konkursbo; eller

i avseende å överlåtelse, som sker från eller till kronan, stad eller annan kommun, municipalsamhälle eller stiftelse eller från eller till aktiebolag eller förening, som erhållit statslån från egnahemslånefonden; eller

å avtal, som slutes mellan skyldemän i rätt upp- och nedstigande led eller syskon eller mellan ett syskon och det andras avkomling.

Ej heller äger denna lag tillämpning i fall, då tillstånd att förvärva fast egendom skall sökas enligt annan författning.

2 §.

I fall, då för överlåtelse av fastighet särskilt godkännande erfordras efter vad i 1 § sägs, må ej heller del av fastigheten överlätas utan att sådant godkännande vinnes.

3 §.

Vill någon vinna godkännande av överlåtelse i fall, då sådant enligt denna lag är erforderligt, göra därom, med bifogande av överlåtelsehandling, ansökning hos länsstyrelsen inom tre månader från det överlåtelsen skedde. Försittes den tid eller varder sökt godkännande icke beviljat, vare överlåtelsen ogill.

Över länsstyrelsens beslut i ärende, som nu sagts, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Är i enlighet med vad i denna paragraf sagts frågan om överlåtelstens giltighet ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § av förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom.

4 §.

Förekommer skälig anledning till antagande att överlåtaren förvärvat fastigheten i huvudsakligt syfte att bereda sig hastig vinst genom avverkning av skog, avyttrande av gröda, fastighetens uppdelning i smärre lotter eller dylikt, må ansökning, som i 3 § sägs, bifallas, allenast när med visshet antagas må, att den, å vars förvärv godkännande sökes, komme att väl hävda fastigheten, eller när eljest synnerliga skäl finnas för bifall till ansökningen.

5 §.

Närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för länsstyrelsens prövning i ärende, varom i denna lag stadgas, meddelas av Konungen.

6 §.

Genom denna lag sker ej ändring i vad i lag är stadgat om domstols samtycke såsom villkor för försäljning av fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1919, då lagen den 28 juni 1918 om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom skall jämväl till den del, som avsåg tillämpning av lagen efter den 30 juni 1919, upphöra att gälla, samt gäller till den 1 juli 1920. Där någon, som förvärvat fastighet före sistnämnda dag, vill avhända sig fastigheten eller del därav samt sådan överlåtelse varit underkastad bestämmelse i denna lag, skall dock densamma tillämpas å överlåtelsen ändå att den sker först efter den 30 juni 1920.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
14 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Löfgren, följande:

»Genom proposition den 14 maj 1918, nr 441, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga bland annat ett vid propositionen fogat förslag till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom. Enligt förslaget, som avsåg att motverka den osunda spekulationen i jordbruksfastigheter, skulle den, som genom köp, skifte eller gåva åtkommit fastighet, icke förrän fem år förflutit från det lagfart söktes å hans fång äga avhända sig samma fastighet eller del därav, med mindre godkännande av överlåtelsen vunnas på sätt i förslaget var angivet. Med hänsyn till förslagets syfte begränsades emellertid de föreslagna bestämmelsernas räckvidd sålunda att de skulle komma att så gott som

uteslutande träffa jordbruksfastigheter med ett värde av minst tiotusen kronor. Lagen skulle enligt förslaget gälla till den 1 januari 1924 och var avsedd att tillämpas jämväl i fall, då överlåtaren förvärvat fastigheten före lagens ikraftträdande, dock med visst förbehåll beträffande fång, som ägt rum före den 1 februari 1918.

Förslaget antogs i huvudsak av riksdagen; de jämkningar, som vidtogos av riksdagen, gällde uteslutande bestämmelser, som i ett eller annat avseende rörde tiden för lagens giltighet. Den viktigaste av de skedda ändringarna innebar att lagen skulle gälla endast till den 1 juli 1919.

Såsom motiv för begränsningen i sistnämnda hänseende anfördes i sammansatta lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 4, att kristidslagarna i allmänhet plägat antagas för ett år varje gång, och att ett starkt skäl att vid förevarande lagstiftning icke göra avvikelser från denna praxis föreläge i antydda bristfälligheter i lagförslaget, vilka gjorde det önskvärt att man inskränkte sig till att för tillfället inskrida mot de mest påtagliga och närmast liggande missförhållandena, under förhoppning att lagen, därest dess giltighetstid senare befunnes böra förlängas, då skulle underkastas en grundlig omarbetning, vid vilken hänsyn borde tagas till de erfarenheter, som dess tillämpning under ett år kunde giva.

Sedan den 28 juni 1918 i överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdats lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom, vilken lag trädde i kraft den 11 juli 1918 och upphör att gälla med utgången av juni månad 1919, har med hänsyn till frågan om lagens förlängning, eventuellt efter omarbetning, funnits angeläget att från orterna erhålla uppgifter om lagens verkningar. Då lagens effektivitet i viss mån är beroende därav att skeende fång anmälas för lagfart samt anledning förelåg till antagande att köpare av fastighet i stor utsträckning underlätit att söka lagfart för att undgå verkningarna av denna lag — eller ock för att undandra sig skyldigheten att erlägga stämpelavgift — anmodades genom skrivelse från chefen för civildepartementet den 30 september 1918 överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser bland annat att före den 15 januari 1919 till sistnämnda departement insända uppgift dels angående de åtgärder, som under oktober, november och december 1918 av vederbörande åklagare kunde hava vidtagits för bevakande av det allmännas intresse i avseende å lagfartsskyldighetens fullgörande, dels ock rörande erfarenheten inom de särskilda orterna av verkningarna av omförmälda lag.

De inkomna, sedermera till justitiedepartementet överlämnade yttrandena visa, att ifrågasvarande lag, som tillkommit med hänsyn särskilt

till förhållandena å landsbygden, lämnat de flesta av rikets städer oberörda. Beträffande *Stockholms stad*, som ju dock efter skedda inkorporeeringar omfattar även åtskilliga jordbruksfastigheter, säges i överståthållarämbetets yttrande, att lagen icke torde för Stockholm hava någon större betydelse och att någon erfarenhet om verkningarna av densamma hittills ej vunnits. Det huvudsakliga innehållet av de övriga inkomna yttrandena om lagens verkningar framgår av följande sammanställning.

Stockholms län.

Länsstyrelsen meddelar, att under år 1918 inkommit 7 ansökningar om godkännande av fastighetsöverlåtelser. Av dessa ansökningar hava 2 återkallats, 1 befunnits avse köp, som icke faller under bestämmelserna i lagen den 28 juni 1918, samt 2 bifallits. Återstående 2 ärenden voro oavgjorda, då yttrandet avgavs. Under år 1919 hava inkommit 3 sådana ansökningar, av vilka en bifallits, en avslagits och en ännu icke var granskad.

Från landsfiskalernas redogörelser må här återgivas följande.

I *Frösäkers* distrikt har efter lagens promulgerande en märkbar minskning i överlåtelser skett, vilket dock, oavsett tillfälliga omständigheter, kan bero på den minskade köplust, som efter krigets avstannande gjort sig märkbar på alla områden.

I *Frötuna* distrikt har sådant jobberi med gårdar, som nämnda lag avser att stävja, förekommit i ganska stor utsträckning, men under senare halvåret 1918 hava dylika affärer icke låtit höra tala om sig. Om orsaken härtill är att söka i svårigheten att på grund av bestämmelserna i den anförda lagen erhålla lagfart å fånget eller i fruktan att fastighetsvärdet efter dyrtiden skall undergå en förskjutning till det sämre eller om ytterligare andra orsaker inverkat störande på fastighetsmarknaden är svårt att avgöra. Frånsett de många försök att kringgå lagen, vilka förekommit med större eller mindre utsikt att lyckas, kan dock beträffande detta distrikt medgivas, att lagen i många fall på osunda fastighetspekulationer haft den hämmande verkan, vilken var syftemålet med lagens tillkomst.

I *Vaddö* distrikt har den erfarenheten gjorts, att den ifrågavarande lagen verkat dämpande på spekulationslusten beträffande fast egendom. De yrkesmässiga fastighetsjobbarna hava icke längre samma benägenhet att köpa. Om detta nu givetvis beror även av andra förhållanden, har dock säkerligen lagen haft stor betydelse i detta hänseende. Försök att kringgå lagen hava så vitt känt är icke förekommit i distriktet.

Under senare halvåret 1918 hava i *Närdsinghundra* distrikt fastighetsaffärerna, som före nämnda tid voro så livliga att samma fastighet

ofta gick ur hand i hand många gånger, så gott som upphört eller i varje fall, efter vad det synes, kommit i normala gängor. Detta torde bero såväl på lagens föreskrifter som på att fastighetspriserna förut drivits upp i topp.

I *Vätö* distrikt förekommo, enligt ett den 27 januari 1919 avgivet yttrande, dåmera icke några fastighetsförsäljningar i spekulationssyfte. Detta ansågs huvudsakligen bero på nämnda lag, enär fruktan för nedgående konjunkturer på fastighetsmarknaden knappast enbart torde kunnat inverka hämmande på spekulativa köpare och säljare.

I *Långhundra* distrikt hava under sista halvåret 1918 fastighetsaffärerna i det närmaste upphört, vilket till en del torde få tillskrivas den nya lagens föreskrifter.

I *Gustavsbergs* distrikt har en stagnation inträtt på egendomsmarknaden, åtminstone beträffande jordbruksfastigheter, beroende på sjunkande pris, vilket senare sammanhänger med nedgående pris beträffande såväl jordbruksprodukter som ved. Att de yrkesmässiga affärerna beträffande sådana fastigheter alltsedan den ifrågavarande lagens tillkomst icke längre pågå i samma utsträckning som därförut, anses bero icke blott på i lagen givet förbud mot visst köp av fast egendom utan mera på en samtidigt utkommen lag om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo. Förstnämnda lag har emellertid, ehuru för sent tillkommen, haft avsevärd betydelse och i stort sett fyllt det med densamma avsedda ändamål.

Vad angår *Vallentuna* distrikt uppgives lagen icke hava haft åsyftad verkan. På vad sätt lagen kringgåts eller om den av respektive parter fullständigt ignorerats kunde landsfiskalen icke yttra sig om, men faktum vore att någon tillbakagång i egendomsjobberiet icke kunnat förmärkas utan snarare ett motsatt förhållande.

Uppsala län.

Hos länsstyrelsen hava gjorts och fullföljts 7 ansökningar jämlikt ovannämnda lag; av dessa hade intill den 23 januari 1919 4 bifallits. *Länsstyrelsen* påpekar, hurusom, enligt yttrande från en del åklagare, lagen bidragit till hämmande av en osund spekulation i fastigheter, samt förklarar sig icke kunna vare sig bestyrka eller förneka, att grund finnes för samtidigt från vissa håll lämnad antydning att lagen jämväl i någon mån hindrat en ur vissa synpunkter önskvärd fastighetsomsättning.

Landsfiskalen i *Ulleråkers* distrikt anför att lagen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom givetvis verkat hämmande

på spekulationen i jordbruksegendomar men icke i lika hög grad som den inträdande freden, vilken medfört att jobberiet i jordbruksegendomar nästan helt och hållet avstannat.

Från *Dannemora* distrikt, *Norunda* distrikt och *Vaksala* distrikt hava omnämnts försök att kringgå lagen. Landsfiskalen i *Dannemora* distrikt meddelar, att den erfarenheten vunnits, att jobberi med jordbruksfastigheter sedan lagens ikraftträdande och särskilt under senare delen av år 1918 i betydande grad förminskats inom distriktet. Landsfiskalen i *Vaksala* distrikt håller för troligt att lagen medfört den olägenheten, att dugliga jordbrukare, som, lockade av konjunkturerna, sålt sina gårdar i avsikt att i stället köpa andra och större sådana, nu saknade möjlighet att förvärva ett jordbruk, under det att däremot kvasi-lantbrukare vore ägare av jordbruk, som de saknade förmåga att rätt bruka och icke hade tillfälle att avyttra till verkliga lantbrukare. Landsfiskalen i *Norunda* distrikt anser, att lagen i viss mån stävjat jobberiet med jordbruksegendomar men att därjämte hågen hos jordbrukare, som vilja hava jordbruksegendomar för att behålla dem och sköta dem rationellt, på grund av lagen förminskats.

Södermanlands län.

I länet hava förekommit 9 ansökningar enligt lagen om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom. Av dessa ansökningar har 1 återkallats, 7 hava bifallits och 1 var beroende på prövning hos länsstyrelsen, när dess yttrande avgavs.

Östergötlands län.

Länsstyrelsen har överlämnat en sammanställning av inkomna yttranden från vederbörande landsfiskaler om verkningarna av ifrågavarande lag. Enligt denna sammanställning har yttrats

av landsfiskalen i *Ydre* distrikt, att något jobberi med fastigheter ej ägt rum, varför lagen ej utövat någon synlig inverkan;

av landsfiskalen i *Motala* distrikt, att då överlåtelse av fastigheter ej ägt rum i större utsträckning, verkningar av lagen icke kunna påvisas;

av landsfiskalen i *Vadstena* distrikt, att på grund av lagen antalet överlåtelser av fast egendom betydligt minskats inom distriktet;

av landsfiskalen i *Gullbergs* distrikt, att stagnation i fastighetsförsäljningsrörelsen inträtt;

av landsfiskalen i *Finspångs* distrikt, att någon spekulation i fastigheter alls icke förekommit;

av landsfiskalen i *Bråbo* distrikt, att någon erfarenhet av den nya lagen ansåges icke kunna föreligga;

av landsfiskalerna i *Lösings* och i *Vikbolandets* distrikt, att spekulatio-
tionen i fastighetsförsäljningen gått tillbaka; samt

av landsfiskalen i *Valdemarsviks* distrikt, att lantfastigheterna under senaste året icke gått i så livlig handel.

Jönköpings län.

Länsstyrelsen framhåller, hurusom handel med jordbruksfastigheter inom länet icke ägt rum i synnerligen stor omfattning och att, enligt vad av inkomna rapporter framginge, sagda handel förminskats efter utfärdandet av ovannämnda lag. Tillika har påpekats, att förhållandena å egendomsmarknaden undergått väsentlig förändring, sedan lagen utfärdades, då nämligen egendomarna nu vore i sjunkande och spekulationsraseriet beträffande dem upphört. För den händelse lagen skulle förlängas har länsstyrelsen ifrågasatt införande av straffbestämmelser för det fall, att någon sålde en fastighet innan han fått lagfart å eget fång.

Landsfiskalen i *Jönköpings* distrikt konstaterar, att på senaste tiden en minskning av fastighetsförsäljningarna ägt rum, men håller före att denna snarare beror på tidsförhållandena än på den hämmande verkan lagen avsett att åstadkomma. Denne landsfiskal framhåller vidare, att effektiviteten av lagen synes vara otillfredsställande, då vite eller annan straffpåföljd icke stadgats för vare sig överlåtelse eller förvärv av fastigheter i strid mot lagens bestämmelser.

Landsfiskalen i *Vista* distrikt har tyckt sig förmärka, att fastighetsförsäljningarna inom distriktet i någon mån minskats.

I *Mo* distrikt anses verkningarna av lagen ej hava varit av större betydelse, enär fastigheterna i allmänhet gå från far till son eller måg och med hänsyn till de svåra kommunikationsförhållandena, som hindra hastig vinst av fastighetsköp genom avverkning av skog, spekulationsköp endast undantagsvis förekommer.

I *Tranås* distrikt anses lagen hava haft åsyftad verkan, då nämligen efter dess ikraftträdande spekulatio-
nerna i jordbruksfastigheter avsevärt avtagit.

Landsfiskalen i *Eksjö* distrikt uppgiver att lagen därstädes hämmat den spekulativa handeln med jordbruksfastigheter.

Landsfiskalen i *Vetlanda* distrikt anför, att lagen i någon mån torde hava hämmat egendomsspekulationen, vilken emellertid icke lär i distriktet haft den omfattning som på åtskilliga andra orter.

I *Nye* distrikt säges lagen hava orsakat ett välbehövt stillestånd i fastighetshandeln med dess onaturligt högt uppskruvade pris.

I *Skillingaryds* distrikt anses lagen hava verkat hämmande på fastighetsspekulationerna och utövat ett välgörande inflytande på fastighetsmarknaden.

Kronobergs län.

Länsstyrelsen anför, att den ifrågavarande lagen synes vara väl ägnad att bidra till stävjande av fastighetsjobberiet.

I *Åseda* distrikt lär lagen haft den verkan, att handeln med jordbruks- och skogsegendomar så gott som avstannat.

Från *Lenhovda* distrikt meddelas, att omsättningen av jordbruksfastigheter under år 1918 icke varit större än åren förut, att däremot skogs- och industriegendomar varit mera eftersökta, och att stor omsättning av dylika egendomar förekommit, men att lagen stävjat ifrågavarande jobberi.

Landsfiskalen i *Kosta* distrikt meddelar, att under de senaste åren försäljning av fastigheter i särskilt anmärkningsvärd omfattning ej ägt rum; att den ifrågavarande lagen helt naturligt verkat hämmande å hemmansaffärer, och att, enligt vad han hade sig bekant, köp å två gårdar gått åter på grund av lagens bestämmelser.

I *Hovmantorps* distrikt anses lagen hava på ett effektivt sätt hämmat jobberiet med fastigheter, särskilt skogsegendomar, vilka varit föremål för livlig spekulation.

Landsfiskalen i *Tingsryds* distrikt säger sig efter verkställd undersökning hava kommit till den uppfattning, att syftemålet med lagen, nämligen att i möjligaste mån förekomma jobberi med fastigheter, i huvudsak vunnits, men att detta resultat icke vunnits av lagen ensam utan att jämväl andra omständigheter bidragit till att benägenheten för fastighetsaffärer, särskilt där avverkningsbar skog saknas, under sista tiden väsentligen avstannat.

Landsfiskalen i *Älmeboda* distrikt anför, att lagen i viss mån synes haft åsyftad verkan. De fastigheter, som efter lagens tillkomst fallit mest i värde, vore jordbruksfastigheter. Härtill hade otvivelaktigt denna lag och de genom världskrigets upphörande ändrade förhållandena samverkat. Lagen syntes hava inverkat mera på jobberiet med skogsfastigheter, som fortfarande syntes vara begärliga för egendomsjobbarna.

Från *Ålmhults* distrikt uppgives, att genom tillkomsten av nämnda lag det å vissa ställen inom distriktet förekommande fastighetsjobberiet stävjats och mellanhandsspekulationen upphört.

Landsfiskalen i *Moheda* distrikt anser, att lagen varit ägnad att på ett ganska effektivt sätt hämma jobberiet med fastigheter.

I *Markaryds* distrikt säges en ej oväsentlig inskränkning i fastighetshandeln hava inträtt på grund av ifrågavarande lag, enär spekulationslusten hos fastighetsjobbare, vilka köpt en fastighet den ena dagen och sålt densamma den andra, helt försvunnit.

Beträffande verkningarna av ifrågavarande lag anför landsfiskalen i *Lidhults* distrikt, att det torde vara svårt om ej absolut omöjligt att avgöra, huruvida vid särskilda tänkbara fall den inträdda stagnationen i fastighetsaffärer icke orsakats av de förändrade konjunkturerna men att, ehuru lagen saknar egentlig tillämpning för orten, det nog möjligen kan sägas att den medverkat till en viss olust på området.

Från *Ljungby* distrikt omnämnes kringgående av lagen.

Kalmar län.

Yttrande har ännu icke inkommit från detta län.

Gottlands län.

Länsstyrelsen meddelar, att endast en framställning gjorts om godkännande av fastighetsöverlåtelse enligt förberörda lag.

Att döma av landsfiskalernas yttranden synes lagen icke haft någon egentlig betydelse för länet, där fastighetsvärdena i allmänhet äro låga.

Landsfiskalen i *Visby* distrikt anser sig emellertid kunna fastställa, att spekulationen i jordegendomar betydligt reducerats och att en minskning i omsättningen av sådana ägt rum, varav enligt hans mening framgår, att lagen fyllt sin uppgift att förhindra, att fast egendom blir föremål för spekulationer, beroende på en tillfällig konjunktur. Och landsfiskalen i *Kräklingbo* distrikt anför att efter lagens tillkomst all handel med jordbruksegendom synes hava upphört i distriktet, men vill lämna osagt, om detta beror på lagens bestämmelser eller fastmera på säljarnas till det orimliga stegrade anspråk.

Blekinge län.

Länsstyrelsen anför, att ehuru jordspekulationen inom länet aldrig synes hava antagit sådana dimensioner som på en del andra håll, ifråga-

varande lag dock synes även i detta län haft ett gynnsamt inflytande så tillvida, att den lagt band på spekulationslusten vid en tidpunkt, då konjunkturerna för fastighetsjobberi tedde sig mer än vanligt gynnsamma. Enligt samstämmiga vittnesbörd från olika håll har, yttrar länsstyrelsen vidare, antalet fastighetsförsäljningar under de senaste månaderna nedgått högst väsentligt, vilket förhållande emellertid endast delvis kan anses som en följd av lagen den 28 juni 1918 utan för övrigt är betingat av de nedåtgående konjunkturerna. Sedan lagen trädde i kraft hava till länsstyrelsen inkommit 7 ansökningar om godkännande av fastighetsöverslåtelse. Av dessa hava 2 bifallits, 1 avslagits, 1 återkallats och återsäende 3 ansökningar berodde vid yttrandets avgivande på prövning.

Från *Trings* distrikt uppgives, att andra verkningar av lagen icke förmärkts än att antalet hemmansförsäljningar minskats. Ett liknande uttalande föreligger från landsfiskalen i *Asarums* distrikt, vilken dock framhåller, att den minskade köplusten även kan vara beroende på de nedgående konjunkturerna.

Landsfiskalen i *Hoby* distrikt anser, att lagen verkat effektivt, enär fastighetsförsäljningen, sedan den börjat tillämpas, nästan upphört.

Från *Hällary/s* distrikt meddelas, att bestämmelserna i lagen tillika med en alltmern åtdragen reglering av handeln med lantbruksprodukter synes hava i hög grad minskat köplusten, vilket redan haft till följd fallande pris å jordbruksegendomar.

Landsfiskalen i *Jämshögs* distrikt anför, att allmänheten synes hava ställt sig föreskrifterna i lagen till behörig efterrättelse, så snart de blivit mera allmänt kända.

Landsfiskalen i *Kristianopels* distrikt säger sig ej hava erhållit kännedom om att lagen icke efterlevts, men antyder att försök att kringgå densamma varit å bane.

Landsfiskalen i *Mörrums* distrikt anmärker, att lagen varit skäligen överflödig för jordbrukare, som hava verkligt intresse för sitt yrke samt nedlagt kapital och arbete på sina hemman, men däremot säkerligen väl behövlig på sådana håll, där fastighetsöverlåtelse, till skada för jordbruket, drivits allenast som en inkomstbringande affär för fastighetskommissionärerna.

Kristianstads län.

Länsstyrelsen meddelar, att lagen inom detta län i allmänhet icke haft några större verkningar, eftersom spekulation i fastigheter endast i

ringa omfattning förekommit i länet. Där sådan tidigare förekommit, har emellertid, enligt sammanställande vittnesbörd, lagen haft åsyftad verkan att hämma egendomsspekulationen.

Malmöhus län.

Länsstyrelsen anför, att det knappast är möjligt att slutgiltigt uttala sig angående verkningarna av den ifrågavarande lagen. Fastighetsförvärv av den art, som lagen avser att stävja, hava näppeligen förekommit i länet i någon nämnvärd omfattning, beroende bland annat därpå att de skogsegendomar, som där finnas, med få undantag tillhöra de stora godsens, varifrån försäljning ej plägar ske, åtminstone ej av skogbärande mark. Snarare torde det kunna sägas att, där en fastighet flera gånger ombytt ägare, köparen åsyftat att, under den tid fastighetsvärdena varit i stigande, genom försäljning för högre köpeskilling bereda sig vinst. I den mån det är möjligt att nu fälla något omdöme om lagens verkningar anser sig länsstyrelsen kunna uttala, att frekvensen av fastighetsförsäljningar nedgått efter det lagen trätt i tillämpning. Huruvida detta beror på lagens tillkomst eller därpå att fastighetsvärdena visat benägenhet att nedgå, tilltror sig länsstyrelsen ej att avgöra.

Från *Svedala* distrikt uppgives, att inskränkingen i rätten att inom viss tid försälja fast egendom synes hava väsentligen minskat köplusten och hindrat egendomsjobberiet i orten.

Landsfiskalen i *Kävlinge* distrikt antager, att lagen bidragit till påskyndandet av lagfartsansökningar, emedan han funnit att egendomskommissionärer hade noggrann kännedom om lagens bestämmelser.

Landsfiskalen i *Kattarps* distrikt anför, att det synes som om en stagnation i fråga om försäljning av jordbruksegendomar inträtt under senare halvåret 1918. Till stor del torde detta kunna tillskrivas ifrågavarande lag, som dock ej ännu blivit tillräckligt bekant bland allmänheten.

I *Höganäs* distrikt har efter lagens ikraftträdande såsom en följd därav fastighetsförsäljningarnas antal något minskats.

Landsfiskalen i *Ramlösa* distrikt anför, att lagen sannolikt kommer att verka hämmande så snart dess innehåll varder mera allmänt bekant, men att lagen ännu icke blivit tillräckligt känd, vadan några spår av dess verkningar ej kunnat förmärkas.

Landsfiskalen i *Eslövs* distrikt meddelar, att såvitt han kunnat utröna i distriktet, där i allmänhet ej finnes fastigheter med skog, hittills

endast inträffat enstaka fall, i vilka lagens tillämplighet ifrågakommit, samt att bland allmänheten i orten meningarna om lagens ändamålsenlighet och om den nytta, den beräknats medföra, vore mycket delade, särskilt som lagens bestämmelser om dess tillämpande i vissa hänseenden ansåges väl stränga.

I *Röstånga* distrikt skall lagen hava verkat synnerligen gynnsamt, i det att genom densamma jobberiet med skogsfastigheter betydligt hämmats.

Landsfiskalen i *Hörby* distrikt anser det vanskligt att så kort tid efter lagens ikraftträdande göra något bestämt uttalande om dess verkningar, men förmodar, att lagen åtminstone i någon mån motsvarar sitt syfte.

Landsfiskalen i *Löberöds* distrikt anför, att ifrågavarande lag säkerligen haft sådan verkan, att vederbörande, som eventuellt haft för avsikt att med vinst ånyo avyttra en nyligen förvärvad fast egendom, i de flesta fall avstått därifrån.

I *Bjärsjölagårds* distrikt anses lagen hava verkat hämmande på försäljning av fastigheter.

Landsfiskalen i *Klagstorps* distrikt meddelar, att i ett fall en icke-jordbrukare, som tänkt inköpa en fastighet å omkring 40 tunnland för att sedan åter sälja den med vinst, avstått från köpet, då han erhållit kännedom om ifrågavarande lag, men att någon spekulation i jordbruks-egendomar icke ägt rum inom distriktet.

Landsfiskalen i *Herrestads* distrikt anför, att man ännu ej i distriktet fått någon erfarenhet om verkningarna av lagen, som emellertid torde vara ganska allmänt bekant.

I *Skurups* distrikt sägas några fastighetsförsäljningar ej hava förekommit under senare tid, och antages detta bero därpå, att fredsutsiktterna verkat hämmande på spekulationen.

Hallands län.

Länsstyrelsen meddelar, att ehuru någon mera avsevärd minskning i antalet fastighetsförsäljningar kunnat konstateras allenast i länets sydligaste delar, lagen dock i stort sett synes hava verkat hämmande på lusten att i spekulationssyfte köpa och sälja fastigheter.

I *Skottorps* distrikt har såsom verkan av lagen kunnat förmärkas en betydlig minskning av fastighetsförsäljningar, i det flera planerade sådana försäljningar icke kommit till stånd.

Landsfiskalen i *Laholms* distrikt uppger, att enligt de upplysningar han kunnat inhämta lagen förhindrat minst ett tiotal påtänkta fastighetsaffärer inom distriktet.

Beträffande verkningarna av ifrågavarande lag anför landsfiskalen i *Årstads* distrikt, att såvitt han kunnat utreda, några överlåtelsefall icke förekommit under senaste halvåret, men att lagen synes hava medfört ett behöfligt förhindrande av jobberi i fastigheter.

Landsfiskalen i *Ullareds* distrikt anser det vara utom allt tvivel att lagen verkat hälsosamt hämmande på lusten att i spekulationssyfte köpa och sälja fastigheter.

Landsfiskalen i *Kungsbacka* distrikt anför, att lagen synes hava föranlett att lagfart sökts fortare än förut skett, men att såvitt han kunnat utröna jobberi i jordegendomar icke förekommit inom distriktet.

Landsfiskalen i *Falkenbergs* distrikt anser det ännu vara svårt att uttala sig om lagens verkningar, enär en viss avmattning under senare halvåret 1918 inträffat beträffande lusten att köpa fast egendom.

Göteborgs och Bohus län.

Länsstyrelsen har för egen del icke avgivit något yttrande om verkningarna av ifrågavarande lag. Några erfarenheter härutinnan synes man för övrigt knappt hava gjort inom länet. Dock nämner landsfiskalen i *Inlands Fräkne* distrikt, att lagen synes haft åsyftad verkan i distriktet, enär försäljningen av egendomar under senaste halvåret betydligt minskats, vartill emellertid det allmänna läget med ty åtföljande nedgång i pris angives hava bidragit. Och landsfiskalen i *Inlands södra* distrikt uppger att de höga anbud å jordbruksfastigheter, som några månader tidigare lämnats å en stor del av de medelstora gårdarna i distriktet, numera tagits tillbaka samt att överskattningen av gårdarnas värde i betydlig grad sjunkit.

Älvsborgs län.

Länsstyrelsen anmäler, att ehuru verkningarna av ifrågavarande lag inom detta län icke synas hava varit i högre grad framträdande, det med lagen avsedda syftet dock i stort sett torde hava uppnåtts.

Landsfiskalen i *Tössbo* distrikt meddelar, att överträdelse av sagda lag icke synes hava förekommit i distriktet, och att efter dess ikraftträdande några fastighetsförsäljningar i egentlig spekulationsyfte icke ägt rum.

Landsfiskalen i *Billingsfors* distrikt uppgiver att överträdelse av lagen synes hava ägt rum i ett tiotal fall.

I fråga om verkningarna av lagen yttrar landsfiskalen i *Nordals* distrikt, att jobberiet med jordegendomar inom distriktet kan anses hava fullständigt upphört.

Från *Frändefors* distrikt meddelas, att sedan kännedom om lagens föreskrifter någon tid efter ikraftträdandet blivit mera allmän, en stark nedgång i antalet försäljningar genast förmärkts, så att dessa fram i augusti månad nästan helt och hållet upphört. Antalet fastigheter, som varit föremål för jobberi, vore beträffande detta distrikt högst minimalt, då där huvudsakligen funnes mindre egendomar med mera stabila innehavare. Överhuvud taget finge man anse, att lagens ändamål där vunnits.

Landsfiskalen i *Bolstads* distrikt anser, att lagen i ej ringa mån stävjat det där mycket gängse fastighetsjobberiet.

I *Gäsene* distrikt säges lagen i allmänhet hava respekterats.

Landsfiskalen i *Ås* distrikt anför, att såvitt han har sig bekant och enligt vad bland annat framkommit vid häradsrättens sammanträden, ett antal överlåtelser skett av beskaffenhet att böra godkännas av länsstyrelsen, men att vederbörande i många fall underlåtit att underställa överlåtelserna länsstyrelsens prövning, i följd varav deras ansökningar om lagfart icke bifallits.

Från *Redvägs* distrikt uppgives, att handeln med fastigheter, som före lagens ikraftträdande var särdeles livlig, numera synes hava betydligt avstannat.

Landsfiskalen i *Åsundens* distrikt säger sig icke hava kunnat finna annat än att lagen vad distriktet angår haft åsyftad verkan, ity att den osunda spekulationen med lantegendomar och därmed åtföljande försök av mellanhänder att undandra sig skyldigheten att erlägga stämpelavgift i stort sett upphört. Han hade nämligen endast två fall av överträdelser härutinnan att beivra.

Landsfiskalen i *Tranemo* distrikt anför i fråga om verkningarna av lagen att en välbehörlig stagnation numera inträtt i försäljningarna. Av sådana fall, då efter lagens ikraftträdande godkännande av försäljning erfordrades, hade ej mer än ett kommit till hans kännedom och i detta fall hade länsstyrelsens godkännande erhållits.

Landsfiskalen i *Kungsäters* distrikt anför, att lagen synes hava hejdat fastighetsaffärerna inom orten, men att de nu något lägre fastighetsprisen varit en bidragande orsak därtill.

Skaraborgs län.

Länsstyrelsen anför att vad angår verkningarna av den ifrågasatta lagen synes enligt länsstyrelsens förmenande kunna uttalas, att den före lagens tillkomst ganska allmänt florerande fastighetshandeln i enbart lukrativt syfte genom lagen torde stäjats samt att det med lagen avsedda syftet således måste anses hava ernåtts.

Stadsfiskalen i *Skara* yttrar, att lagen, som huvudsakligen torde vara riktad mot fastighetsspekulation på landet, även synes vara effektiv till förhindrande av dylik spekulation å fastigheter, belägna utom det för bebyggande planlagda området i staden.

Landsfiskalen i *Skövde* distrikt säger sig hava gjort den iakttagelsen, att den omsättning av fastigheter, som under år 1917 och förra hälften av år 1918 varit livligast, i väsentlig grad avtagit, men tilltror sig icke att för närvarande lämna något bestämt yttrande, huruvida minskningen är en följd av bestämmelserna i ovannämnda lag eller av den vändning i konjunkturerna, som börjat inträda efter krigets upphörande, eller av båda dessa faktorer i förening.

Landsfiskalen i *Hjo* distrikt meddelar, att sedan denna lag utkommit den förut så livliga handeln med fastigheter så gott som avstannat, och att därefter endast en och annan fastighet bytt ägare. Till huru stor del oförmåda lag varit orsaken till hämmandet av den förut onaturligt uppdrivna, särskilt ur jordbrukssynpunkt skadliga fastighetshandeln eller i vad mån krigets upphörande och utsikterna till mera normala förhållanden därtill medverkat finner han vara svårt att nöjaktigt utreda, men anser däremot otvivelaktigt att lagen på ett tidigare stadium kunde hava verkat i åsyftad riktning.

Landsfiskalen i *Tidaholms* distrikt yttrar, att såvitt kunnat utredas inom distriktet ej skett någon egendomsförsäljning, därå ifrågasatt lag äger tillämpning, varför förhållandena ej giva anledning till annat uttalande än att det synes som om lagen medfört åsyftade verkningar.

Landsfiskalen i *Dimbo* distrikt meddelar att såvitt honom är känt endast en egendom i orten bytt ägare under senare tid utan att hava av säljaren innehafts föreskriven tid. Beträffande den åsyftade egendomen har sedermera anmälts att ansökan om godkännande av fång till egendomen gjorts av tre fångsmän,

I *Slättängs* distrikt säges lagen hava åstadkommit en betydlig minskning i jobberiet med fastigheter.

Landsfiskalen i *Vartofta* distrikt uppgiver att två egendomar skulle

utbudits till försäljning före den i lagen föreskrivna tid men att det synes som om lagen förekommit ny överlåtelse genom köp.

I *Arvalls* distrikt uppgives lagen hava i betydlig grad stävjat handeln med egendomar på det osunda sätt, som tidigare förekom.

Landsfiskalen i *Skara* distrikt anför, att en märkbar avmattning i fråga om egendomsförsäljningarna inträtt, samt att omförmälda lag alltså vad detta distrikt angår tyckes hava varit ett verksamt medel att stävja spekulationen i fastighetsförvärv.

Från *Kinne* distrikt uppgives att en och annan fastighetsägare, som haft för avsikt att sälja en nyligen förvärvad fastighet, drager sig för att fullfölja försäljningen under antagandet att ifrågavarande lag skulle komma att lägga hinder i vägen för erhållande av tillstånd till en dylik åtgärd.

I *Leckö* distrikt lära hava inträffat allenast två fall, som beröras av ifrågavarande lag.

Värmlands län.

Länsstyrelsen anser, att ifrågavarande lag verkat i gagnande riktning även om det avtagande av egendomsförsäljningar, som numera tyckes hava inträtt, enligt länsstyrelsens uppfattning är att tillskriva flera samverkande omständigheter. Ansökning om godkännande av fastighetsförvärv jämlikt 3 § i lagen hava gjorts i 3 fall. Av dessa ansökningar avsågo 2 samma egendom och hava bifallits av länsstyrelsen, sedan bland annat vederbörande domhavande tillstyrkt den första överlåtelsen endast under förutsättning av godkännande av den sista överlåtelsen. Den tredje ansökningen var beroende på prövning, när länsstyrelsens yttrande avgavs.

Stadsfiskalen i *Kristinehamn* uppgiver att lagen verkat hämmande i rätt stor utsträckning på försäljning av fastigheter utom stadens planlagda område.

Stadsfiskalen i *Filipstad* anser att lagen i ej ringa grad bidragit till att hindra jobberiet med fastigheter.

Landsfiskalen i *Ransäters* distrikt meddelar, att, enligt vad han inhämtat, sådana fastighetsförsäljningar, för vilka fordras särskilt godkännande, icke förekommit inom distriktet efter lagens ikraftträdande, och anser därför att lagen verkat i den åsyftade riktningen.

Landsfiskalen i *Karlstads* distrikt anför, att lagen synes hava i någon mån verkat stävjande å sådana köp av fast egendom, där köparen allenast haft för avsikt att snarast möjligt i sin ordning sälja fastigheten

med vinst, men att lagen om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fast egendom i enskild ägo emellertid synes hava effektivare motverkat jobberiköp av fast egendom.

Landsfiskalen i *Grums* distrikt yttrar att lagen inom detta distrikt synes hava verkat i den åsyftade riktningen, enär, såvitt han förspport, efter lagens ikraftträdande icke skett några fastighetsförsäljningar, för vilka erfordrats särskilt godkännande.

Landsfiskalen i *Näs* distrikt anför, att lagen utan tvivel gjort mycket gott i det med densamma avsedda syftet. Förut hände nämligen icke sällan att skogrika egendomar såldes för att, sedan skogen avverkats, ånyo säljas. Härvid förekom oftast att egendomen under avverknings-tiden blev mer eller mindre vanskött och att tillika värdefulla inventarier berövades densamma, men en sådan trafik hade på ett verksamt sätt stävjats genom denna lag.

Landsfiskalen i *Kils* distrikt yttrar, att det, innan denna lag trädde i kraft, inom distriktet hänt att samma fastighet flera gånger köptes och såldes under mycket kort tid, men att enligt inhämtade upplysningar detta förhållande genom lagens ikraftträdande stävjats, varför han för sin del ansåge lagen vara fullt effektiv. Lagen om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo har även verkat hämmande på fastighetsförsäljningarna inom distriktet.

Landsfiskalen i *Gillbergs* distrikt anför, att lagen synes hava stävjat egendomsjobberiet, då annat än vanlig egendomshandel icke försiggått under senare tid, samt att därför torde kunna sättas ifråga, om icke lagen bör utsträckas ännu något år.

Landsfiskalen i *Årjängs* distrikt yttrar, att någon erfarenhet om lagens verkningar ännu ej kunnat vinnas, men att det är hans övertygelse, att lagen kommer att hava åsyftad verkan.

Landsfiskalen i *Charlottenbergs* distrikt anför, att lagen i många fall torde hava avhållit virkesköpare att för skogens skull förvärva jämväl jorden samt att, då lagen nedsatt köplusten och försvagat konkurrensen, helt säkert många skogs- och egendomsaffärer genom lagens tillkomst blivit ogjorda, vilket, jämte det förhållandet att skogsegendomarnas saluvärde, åtminstone för tillfället, minskats, gjort lagen mindre populär.

Landsfiskalen i *Torsby* distrikt anför, att han hittills icke kunnat spåra några direkta verkningar av lagen, men att, såvitt han kunnat inhämta, försäljning av fastigheter i sådan utsträckning som förr icke ägt rum under senare tid, och att lagen därför säkert kommer att visa sig mycket förmånlig till förhindrande av egendomsjobberi.

Landsfiskalen i *Uddeholms* distrikt anför, att han, då inom distriktet

icke förekommit några fastighetsspekulationer, icke är i tillfälle att yttra sig om verkningarna av lagen, men att lagen emellertid synes honom fullt effektiv till gagnande av det syfte, för vilket den tillkommit.

Örebro län.

Länsstyrelsen anför, att den gångna tiden av lagens tillämplighet icke torde vara tillräckligt lång för att verkningarna av lagen skulle kunna med full säkerhet bedömas, men att emellertid torde vara säkert, att lagen utövat ett hämmande inflytande på egendomsspekulationen. Länsstyrelsen har haft att behandla 7 ansökningar om godkännande av överlåtelse; av dessa hava 2 återkallats och 1 bifallits, varemot de 4 återstående icke voro slutbehandlade, då yttrandet avgavs. Länsstyrelsen tillägger, att då högkonjunkturen, särskilt i fråga om jordbruksegendomar, numera synes hava nått sin kulmen samt prisen börjat, om än sakta, falla, spekulationen i dylika fastigheter därmed snart nog också torde bliva avsevärt begränsad.

Beträffande *Kumla* landsfiskalsdistrikt säges att lagen, som är allmänt känd i orten, visat sig hava i avsevärd grad stävjat jobberiet med jordegendomar.

Landsfiskalen i *Tysslinge* distrikt anför, att lagen genast när den — alldeles för sent — utkom i någon mån hämmat jobberiet med lantegendomar, synnerligast sådana, varå finnes skog, men att i betraktande av de fallande egendomsvärdena lagen numera synes honom fullkomligt överflödig.

I *Lindes* distrikt säges lagen hava till stor del stävjat förut pågående jobberi med jordegendomar.

I *Kopparbergs* distrikt skall lagen så till vida hava verkat, att egendomsförsäljningar i spekulations- eller jobbarsyfte förminskats.

Västmanlands län.

Länsstyrelsen anför, att fastighetshandeln numera synes ligga nere. Sannolikt är väl att ifrågavarande lag varit den huvudsakliga orsaken till fastighetshandelns inskränkning, även om det måste medgivas, att det tryckta läget på penningmarknaden dämpat affärslusten i allmänhet. Sedan lagens tillkomst har, efter vad länsstyrelsen erfarit, en del fastighetsförsäljningar efter ömsesidig överenskommelse gått åter till följd av

de uppresta svårigheterna för vederbörande att erhålla lagfart. Hos länsstyrelsen hava 4 ansökningar gjorts om godkännande av överlåtelse av fast egendom. Av dessa hava 2 bifallits; 2 voro beroende på prövning, när yttrandet avgavs.

Landsfiskalen i *Sala* distrikt meddelar, att under september månad 1918 lagfart söktes å ett ovanligt stort antal fastigheter inom distriktet, och antager att detta föranletts av den ifrågavarande lagen.

Kopparbergs län.

Länsstyrelsen anför, att några erfarenheter i allmänhet icke synas hava vunnits av verkningarna av ifrågavarande lag, men att den emellertid på vissa orter verkat hämmande på fastighetsförsäljningarna och utgjort en välbehövlig begränsning av förekommande skogsjobberi.

Från *Folkärna* distrikt uppgives, att lagen verkat hämmande på fastighetsförsäljningarna, som efter dess tillkomst betydligt minskats i antal.

Beträffande *Husby* distrikt säges att befolkningen haft noggrann kännedom om ifrågavarande lags bestämmelser och ställt sig dem till efterrättelse.

Landsfiskalen i *Torsångs* distrikt anser att lagens bestämmelser varit effektiva, då någon osund spekulation i fastigheter inom distriktet icke ägt rum efter lagens tillkomst.

Landsfiskalen i *Ålvdalens* distrikt håller före att lagen medfört en väl behövlig begränsning av skogsjobberiet i orten.

Landsfiskalen i *Särna* distrikt anför att då avverkning av skog inom distriktet endast får ske efter utsyning, egendomsköp i orten icke plägar ske i spekulationssyfte utan inom familjen och för bildande av egna hem, samt att vid sådant förhållande lagen vad distriktet angår är utan betydelse för därmed avsedda ändamål, men i stället verkar hämmande på rätten till lojalt fastighetsförvärv.

Gävleborgs län.

Länsstyrelsen anför att någon bestämd erfarenhet om lagens verkningar ännu icke kunnat vinnas, men att det synes som om lagen verkat hindrande på omsättningen av fastigheter.

Landsfiskalen i *Högbo* distrikt säger det vara konstaterat att köplusten genom denna lag betydligt minskats.

Från *Ockelbo* distrikt uppgives att andra verkningar av lagen ännu

ej försports än att yttranden förekommit därom, att lagen hindrade omsättning av fastigheter, som eljest möjligen kunnat ifrågasättas.

Beträffande *Alfta* distrikt uppgives, att lagen där stävjat jobberiet med fastigheter. Flera ifrågasatta fastighetsköp hava ej kommit till stånd, då spekulanterna ej vågat fullfölja köpen, och till följd härav hava efter lagens ikraftträdande fastighetsförsäljningar i ringa utsträckning förekommit inom distriktet.

Landsfiskalen i *Ovanåkers* distrikt uppgiver att verkningarna av lagen synas hava varit sådana, att några fastighetsöverlåtelse icke förekommit till köpare, som kunnat antagas ämna skövla fastigheten.

Landsfiskalen i *Skogs* distrikt anför, att det visat sig att lagen verkat hämmande på spekulationer i jordbruksfastigheter i avsikt att genom hastig avverkning eller dylikt förskaffa sig en snabb vinst därå utan tanke på jordbrukets vidmakthållande, men att det torde kunna ifrågasättas, om syftmålet med lagen helt och hållet ernåtts. Någon tendens till nedgång i fastighetsvärdena hade ej heller i anledning därav försports. Hans åsikt vore emellertid att lagen hindrat en del fastighetsförsäljningar, som skulle haft till följd jordbrukets nedläggande och en hastig totalavverkning å respektive fastigheters skogsmarker.

Landsfiskalen i *Forsa* distrikt yttrar, att han icke har något direkt fall att hänvisa till, men att den allmänna, av honom delade meningen nog vore den, att ifrågavarande lag i rätt avsevärd grad torde lagt hämsko på det omfattande jobberi med fastigheter å landet, som förut varit rådande och helt visst, lagen förutan, skulle än ytterligare hava utvecklat sig.

Landsfiskalen i *Delsbo* distrikt anmärker, att lagen kom bra sent och att dess giltighetstid ännu varit för kort för att verkningarna av densamma skulle kunna synas i någon vidsträcktare mån.

Västernorrlands län.

Länsstyrelsen har överlämnat en sammanfattning av yttranden från åklagare inom länet och säger sig icke hava något att för egen del anföra utöver vad sålunda meddelats. Denna sammanfattning innehåller huvudsakligen följande.

I allmänhet har meddelats, att erfarenhet om lagens verkningar hittills icke kunnat vinnas. Från *Torps* distrikt meddelas att där icke vore känt mer än ett fall, då godkännande av överlåtelse varit erforderlig. Landsfiskalen i *Njurunda* distrikt antager, utan närmare angi-

vande av skälen därför, att lagen till en del hämmat affärer i fastigheter. Från *Indals* distrikt meddelas, att, sedan lagen trätt i kraft, endast få fastighetsköp avslutats, vilket dock ansågs huvudsakligen bero därpå, att köplusten under nu rådande tid vore ytterst ringa. Anledningen därtill att någon inverkan av lagen icke förmärkts, uppgives från *Timrå* distrikt vara den, att inom distriktet endast finnes ett fåtal egendommar, som skulle kunna locka till spekulation för beredande av hastiga vinster. Landsfiskalerna i *Högsjö* och i *Boteå* distrikt anse däremot, att lagen haft åsyftad verkan. Inom *Bjärträ* distrikt hade redan före lagens utfärdande ytterst få förändringar i fastighetsäganderätten förekommit och sådana fastighetsaffärer, som lagen avsåge att förhindra, hade icke heller därefter förekommit, varför den slutsats möjligen skulle kunna dragas, att ändamålet med lagen vunnits. I stort sett samma omdöme faller landsfiskalen i *Junsele* distrikt, som tillägger, att lagen möjligen haft den verkan, att fastigheter, som försålts efter lagens ikraftträdande, betingat något lägre köpeskillning än de eljest skolat inbringa. Däremot meddelar landsfiskalen i *Sjålevads* distrikt, att, såvitt han kunnat förmärka, lagen visat sig effektiv och hämmande mot den livliga och, speciellt för jordbruket, skadliga handeln med fastigheter, som före lagens ikraftträdande pågått i orten.

Jämtlands län.

Länsstyrelsen, som från samtliga landsfiskaler i länet samt stadsfiskalen i Östersund infortrat yttrande om verkningarna av ifrågavarande lag, meddelar, hurusom i allmänhet inrapporterats, att några verkningar av lagen ännu icke kunnat förspörjas. Möjligen kan detta dock innebära, anför länsstyrelsen vidare, att man i anledning av lagen i den mån den blivit allmännare känd, vilket dock knappast torde vara fallet, underlåtit att vidtaga några överlåtelse, som skulle falla under lagen, även om sådana varit planerade. Otivelaktigt synes nämligen vara, att lagen, blott kontrollen å lagfartsskyldigheten kan behörigen upprätthållas, bör verka rätt så effektivt till förhindrande av sådana överlåtelse, som man med lagen haft för avsikt att träffa. Antagandet att man låtit tillsvi vidare anstå med överlåtelse, som skulle komma under lagen, kan möjligen också få anses vinna stöd därav, att hittills endast ett ärende angående godkännande av skedd överlåtelse hos länsstyrelsen förekommit, vilket ärende emellertid icke slutbehandlats före yttrandets avgivande.

Västerbottens län.

Länsstyrelsen anför, att inom länet gällande skogslagar torde medföra, att förvärv av fastigheter i syfte, som omförmäles i 4 § av ifrågavarande lag, tidigare förekommit endast i mindre omfattning. Hos länsstyrelsen har ej före yttrandets avgivande gjorts ansökning om sådant godkännande, som avses i 3 § av lagen. I allmänhet har ej heller försports någon direkt verkan av denna lag, men den torde även inom detta län hava fyllt sitt ändamål att stävja köp av fastighet i spekulationssyfte, då av en landsfiskal anmälts att efter lagens ikraftträdande icke vidare, såsom under tiden närmast dessförinnan, förekommit, att personer rest omkring inom distriktet under försök att köpa fastigheter uppenbarligen i syfte att åtkomma rätt till avverkning av skog.

Norrbottens län.

Länsstyrelsen anför, att av inkomna rapporter från vederbörande åklagare framgår att lagfart icke i något fall åsidosatts för att undgå verkningarna av ifrågavarande lag.

Från några landsfiskalsdistrikt saknas varje yttrande om lagens verkningar. I många fall säges det, att man icke haft tillfälle att bilda sig någon erfarenhet i frågan. Detta uppgives ofta bero därpå, att efter lagens ikraftträdande icke i orten förekommit något fastighetsköp, som berörts av lagen, eller att någon överträdelse av lagen icke förekommit, och i dessa eller liknande fall kan måhända sägas, att lagen likväl ej saknat betydelse. Andra yttranden innehålla, att icke heller före lagens ikraftträdande jobberi med fastigheter förekommit i orten; om detta anses innebära, att lagen saknat betydelse för orten, kan det dock påtagligen icke anföras som ett bevis för att lagen skulle vara olämplig. *Departementschefen.*

Den föreliggande utredningen är visserligen bristfällig i flera hänseenden; särskilt faller det i ögonen, att omständigheter, sådana som att någon större fastighetsomsättning ej förekommit, i en del yttranden anföras som bevis för lagens goda verkningar, i andra däremot anses visa att lagen varit överflödig. Överhuvud taget skulle en tydligare motivering varit önskvärd. Sådana yttrandena nu föreligga visa de emellertid oförtydligt, att under senare halvåret 1918 spekulationen i jordbruks-

egendomar avtagit i avsevärd grad ävensom att detta berott *dels* på världskrigets upphörande med därav följande förändringar i konjunkturen i allmänhet, *dels* på lagen den 28 juni 1918 om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo samt *dels* på bestämmelserna i nu förevarande lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom. Måhända har av de omfördälda orsakerna till spekulationens nedgång den sistnämnda övat det minsta inflytandet; så stort avseende lär dock böra fästas vid de inkomna yttrandena om lagens betydelse, att den stadgade inskränkningen i överlåtelse-rätten icke lämnas att upphöra innan förhållandena på fastighetsmarknaden vunnit mera stadga än de nu kunna anses äga.

Jag anser mig därför böra ifrågasätta en förlängning av inskränkningen i rätten att överlåta fast egendom, men är icke övertygad om nödvändigheten av att inskränkningen fortfarande får gälla så lång tid, som i detta avseende stadgas i 1918 års lag i ämnet. Den nu bestämda tiden — eller fem år från det lagfart söktes å överlåtarens fång — synes mig nämligen på grund av inträdda förhållanden kunna något förkortas samt sättas exempelvis till fyra år. Härav behöver ju icke följä, att vid eventuell ytterligare prolongation av lagen tidsfristen successivt förkortas med ett år i sänder, även om sådant måhända kan komma att befinnas lämpligt.

Förkortas nu den ifrågavarande tiden till fyra år, uppstår av sig själv den frågan, om den i 1918 års lag stadgade femårsfristen fortfarande skall tillämpas i avseende å sådana överlåtelser, som äro underkastade bestämmelserna i sagda lag. I och för sig möter ju icke något hinder att tillämpa femårsfristen, om överlåtarens fång ägt rum i juni 1919, men en fyraårsfrist med avseende å överlåtelser från den, vars eget förvärv ägt rum i juli samma år. Oegentligheter av liknande slag kunna ju icke alltid undvikas vid övergång från en lag till en annan, men de äro i detta fall icke ofrånkomliga. Särskilt stötande skulle de te sig i fråga om överlåtelse från den, som förvärvat fastigheten före den 15 maj 1918 men av någon anledning sådan som saknaden av handlingar till styrkande av fångesmannens åtkomst dröjt till i juli 1919 med att söka lagfart å sitt fång. En dylik fastighetsägare skulle enligt 1918 års lag icke få utan särskilt tillstånd överlåta fastigheten förrän fem år gått från hans lagfartsansökning under det att motsvarande tidsfrist skulle vara fyra år, om hans fång skett samma dag som ansökningen om lagfart. Säkerligen skulle en dylik anordning i många fall komma att leda till omskrivning och postdatering av köpebrev. Jag har därför

trott bestämmelsen om en fyraårstid böra gälla även i fall, då överlåtarens eget fång ägt rum före den nya lagens eventuella ikraftträdande.

På initiativ av sammansatta lag- och jordbruksutskottet infördes i 1 § av 1918 års lag en tidsbestämmelse, som synes antyda att lagen gäller allenast överlåtelser från dem, som förvärvat fastighet efter den 14 maj 1918. Emellertid behölls i huvudsak den övergångsbestämmelse i Kungl. Maj:ts förslag, som gav lagen en viss retroaktivitet. Till förebyggande av den oklarhet, som härigenom onekligen kom att vidlåda lagen, har bestämmelsen om retroaktiviteten ansetts böra flyttas till 1 §.

Utredningen om lagens verkningar har icke givit mig anledning att ifrågasätta någon ändring i sak i 1918 års lag utöver den jämkning i fråga om tiden för inträdande av fri överlåtelse rätt, som ansetts kunna äga rum med hänsyn till förändrade konjunkturen. I flera yttranden talas visserligen om försök att kringgå lagens bestämmelser, vilket med hänsyn till uttalanden, som föregingo lagens tillkomst, ju icke kan anses innebära någon överraskning, men sådana försök kunna i närvarande stund icke mötas med nya lagbestämmelser. De former, under vilka kringgåendet skall hava ägt rum, innebära i vissa fall stor risk för vederbörande köpare, men äro knappast möjliga att träffa med lagstiftningsåtgärder; i andra fall kan ett ingripande icke äga rum utan vittgående ändringar i andra lagar. Jag erinrar i detta sammanhang därom, att Kungl. Maj:t beslutat göra frågan om ny jordabalk ävensom vissa delar av den så kallade jordfrågan till föremål för särskilda utredningar. Därvid kommer spörsmålet om ordningen för fastighetsköp givetvis att i hela sin vidd bliva föremål för särskild uppmärksamhet. Till dessa utredningar torde ock böra hänvisas sådana, i vissa yttranden väckta frågor som om ansvar för överlåtelse av fastighet, innan överlåtaren erhållit lagfart å eget fång, och för försummelse att söka lagfart i vederbörlig tid; i en kristidslag synas ansvarsbestämmelser av antydde innehåll icke lämpligen kunna upptagas.

Det i överensstämmelse med nu angivna grunder inom justitiedepartementet utarbetade förslaget till ny lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom förutsätter i likhet med 1918 års lag att Kungl. Maj:t skall äga utfärda närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för länsstyrelses prövning i ärende, varom i lagen stadgas. Ett förslag till kungörelse i ämnet har likaledes utarbetats inom justitiedepartementet. Likasom 1918 års lag torde den nya lagen böra gälla för ett år».

Föredraganden uppläste därefter nyssnämnda två förslag, vilka voro av den lydelse bilagorna A och B vid detta protokoll utvisa, samt

hemställde att lagrådets utlåtande över förslaget till lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av lagrådets protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.

Bilaga A.

1

Bilaga B.

Förslag

till

Kungörelse

med föreskrifter rörande utredning i ärende, varom stadgas i lagen den
1919 om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.

Mom. 1. Vid ansökning om godkännande av överlåtelse, då sådant enligt ovannämnda lag är erforderligt, skall sökanden jämte överlåtelsehandlingen föga

a) en av såväl överlåtaren som den, å vars förvärv godkännande sökes, på heder och samvete avgiven förklaring att mellan dem i avseende å överlåtelsen av fastigheten icke avtalats andra villkor än i den ingivna överlåtelsehandlingen upptagas;

b) överlåtarens egen fångeshandling i huvudskrift eller styrkt avskrift samt, därest lagfart sökts å hans fång, bevis om tiden för ansökningen;

c) uppgift av överlåtaren, i vad mån han under äganderätt eller nyttjanderätt upplåtit delar av den ifrågavarande fastigheten, om han därå avverkat skog annorledes än till husbehov, samt om han till annan upplåtit rätt att avverka skog å fastigheten;

¹ Denna bilaga, som är av ordagrant lika lydelse med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

d) uppgift av överlåtaren, i vilken omfattning han må hava från fastigheten avyttrat foder, växande gröda, gödsel eller inventarier eller ock åbyggnader;

e) uppgift av överlåtaren, om han brukat egendomen själv eller genom förvaltare eller haft densamma utarrenderad;

f) uppgift av överlåtaren, om han under den tid, då han innehaft fastigheten, utövat annat yrke än jordbruk;

g) uppgift av överlåtaren, huruvida han varit bosatt å fastigheten och där mantalsskriven.

De uppgifter, som avses under c)—f), skola vara avgivna på heder och samvete. Den under g) omförmälda uppgiften skall vara styrkt av vederbörande tjänsteman eller ock av kommunalnämndens ordförande.

Har ej vad sålunda är stadgat iakttagits, förelägge länsstyrelsen sökanden att inom viss tid inkomma med handlingar, som nu nämnts, vid äventyr att underlåtenhet därav icke utgör hinder för ärendets företagande till prövning i befintligt skick; ägande ock länsstyrelsen, där omständigheterna sådant föranleda, förelägga sökanden, vid enahanda äventyr, att inkomma med närmare redogörelse för åtgärd, som kan vara omnämnd i lämnad uppgift, varom under c) eller d) här ovan sägs.

Innan ärendet prövas, skall länsstyrelsen infordra yttrande dels av domhavanden i orten dels ock av odlingsnämnd eller, där sådan ej finnes, av annan nämnd eller myndighet, som kan antagas äga kännedom om förhållandena.

Mom. 2. Där anledning föreligger att undersöka, huruvida den, å vars förvärv godkännande sökes, kan antagas komma att väl hävda fastigheten, förelägge länsstyrelsen sökanden att inkomma med uppgift,

h) huruvida ifrågavarande person förut såsom ägare, förvaltare eller brukare idkat jordbruk eller eljest ägnat sig åt praktiskt jordbruksarbete med angivande, i förekommande fall, av tiden, när, och stället varest sådant ägt rum,

i) eller om han genomgått kurs för utbildning till jordbrukare.

Uppgift, som avses under h), skall vara styrkt av pastor i församlingen eller kommunalnämndens ordförande eller eljest av trovärdige män i den ort, där ifrågavarande person idkat jordbruk, och skall på länsstyrelsen ankomma att från samma ort inhämta närmare upplysningar. I fall, som avses under i), skall företes intyg av föreståndaren för utbildningskursen eller, där det ej kan ske, av trovärdige män.

Har den, å vars fång godkännande sökes, icke förut idkat jordbruk eller genomgått kurs för utbildning till jordbrukare, skall länsstyrelsen i fall, varom i detta mom. skils, infordra yttrande av egnehems-nämnden.

Mom. 3. När vid handläggning av fråga angående godkännande av överlåtelse av fast egendom efter vad i ovannämnda lag sägs upplysning eller yttrande från annan ämbetsmyndighet erfordras, har länsstyrelsen att å ämbetets vägnar infordra dylika upplysningar eller yttranden; åliggande det i följd härav vederbörande ämbetsmyndighet att utan lösen tillhandahålla länsstyrelsen desamma.

Denna kungörelse träder i kraft dagen efter den, då kungörelsen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den
20 mars 1919.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 mars 1919, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om inskränkning för viss tid i rätten att överlåta fast egendom.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för justitiedepartementets lagavdelning, docenten Martin Fehr. *Lagrådet* lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fre-
dagen den 21 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER.
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNÄ,
RYDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lag-
rådets den 20 innevarande mars avgivna utlåtande öfver det den 14 mars
1919 till lagrådet remitterade förslaget till lag om inskränkning för viss
tid i rätten att öfverlåta fast egendom; och hemställde föredraganden, att
förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87
regeringsformen, föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna
bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga till
detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Sandström.